

Vi må stille os tvivlende over for, at aktivering i sig selv løser problemet for de tunge sociale grupper, såsom narkomaner. Det rigtige tilbud vil i mange situationer være behandling, før aktiveringen iværksættes. I modsat fald er der risiko for, at de tunge sociale grupper skubbes helt ud af systemet.

Det er også afgørende for os, at aktiveringen i større omfang resulterer i en uddannelsesmæssig indsats.«

Forslagsstillerne støtter varmt LO's forslag om en større uddannelsesindsats. Desuden kan Socialministeriets aktiveringsforslag undre, når man – under overskriften »Det vigtige møde med stofmisbruger« – læser ministeriets egen publikation Sociale Tendenser 1995:

»Man kan møde stofmisbrugeren med krav, med forventninger om at finde motivation, med det motiv at gøre ham stoffri, med det synspunkt, at det væsentlige er en fysisk afhængighed, og at der først og fremmest er tale om en sygdom, eller man kan møde stofmisbrugeren som et socialt væsen, som man vil tillægge nogle beslutnings- og handlemuligheder, og som man må lytte til for at kunne komme i samtale med.

Om man vælger den ene eller den anden måde at møde stofmisbrugeren på, afhænger dels af traditioner og dels af menneskesyn. Så, allerede før der gøres noget som helst, må der vælges grundholdning, og så længe der gøres noget, må det menneskesyn der ligger til grund for handlingerne, gøres klare og synlige.

Et spørgsmål trænger sig på her: Hvordan skal man egentlig forsøge at møde nogle mennesker, der har fået positionen som syndebukke? Kan vi, hvad enten vi er behandlere, teoretikere, politikere eller blot civile borgere, sætte os ud over, at vi står overfor en person - når vi mødes med stofmisbrugeren - der er sat til at høre til gruppen af udstødte afvigere, og som vi mere eller mindre direkte opfatter som liggende under for en forfærdelig last, uden viljestyrke nok til at stå imod, men som derimod lader sig drive til kriminalitet og anden umoralsk adfærd blot for at ødelægge eget og måske andres liv. Og som skal ændre sig. For er det ikke sådan, vi i virkeligheden ser misbrugeren? Er det ikke denne måde at tænke på stofmisbrugeren på, der altovervejende har styret aktiviteter overfor stofmisbrugeren? Ville det ikke være en på alle måder ny og vigtig måde - også for at få afbetalt dette billede - at lade sådan en person være med til at afgøre, hvordan behandlings- og omsorgsindsatsen skal tilrettelægges og udføres.«

Med henvisning til bistandslovudkastets generelle krav om aktivering skriver professor, dr.jur. Kirsten Ketscher bl.a. følgende:

»Det fremgår af forslaget § 13, at den enkelte og dennes ægtefælle som betingelse for hjælp skal udnytte sine arbejdsmuligheder (stk. 1) og aktiveringsmuligheder (stk. 2). Der er således ikke blot tale om et arbejdskrav i klassisk forstand, men også et aktiveringskrav. Dette begrundes i forslaget almindelige bemærkninger (s. 40). Herefter skal retten til hjælp så vidt ses ikke alene kun hvile på et selvforsørgelseskrav, men også på det menneskesyn, at »hver enkelt så vidt muligt skal yde sit bidrag til et samfundsmæssigt fællesskab«. Aktiveringssigtet rettes derfor også mod mennesker med særlige sociale og menneskelige problemer. Hvis retten til forsørgelsehjælp løses fra selvforsørgelseskravet og alene knyttes til et aktiveringskrav kan der rejses en diskussion om forholdet til grundlovens § 75 stk. 2, såfremt den enkelte får frataget sin forsørgelsehjælp på dette grundlag jfr. nedenfor.«

Ud over grundlovsbetænelighederne påpeger Kirsten Ketscher også, at

»afslag på aktivering nu i sig selv indgår som ophørsgrund indebærer en udvidelse af adgang til at fratage hjælp. Det bemærkes endvidere, at der ikke stilles krav om, at det foreliggende aktiveringstilbud skal være »rimeligt«.« Og videre »Lov om arbejdsløshedsforsikring § 63 og bkg. 1153/1995 regulerer spørgsmålet om selvforskyldt ledighed indenfor arbejdsløshedsforsikringen. Det vil føre for vidt at gennemgå disse i detaljer, men det må anses utvivlsomt, at retsvirkningerne af afslag på arbejdstilbud er langt lempeligere end inden for kontanthjælpsområdet. Efter min opfattelse påhviler det lovgiveren en udfoldet argumentation for det rimelige i, at borgerne i samme situation skal have så ulige vilkår, ikke mindst i en tid, hvor tendensen synes at gå i retning af en indskrænkning af den personkreds, der kan modtage arbejdsløshedsforsikringen.

For så vidt angår de ledige, der ikke kun er arbejdsløse, men også i klassisk forstand er sociale klienter med mere komplicerede problemer kan ophørsbestemmelsen i § 41 betyde en uacceptabel udvidelse af borgere uden forsørgelsesmæssigt grundlag. Det kan dreje sig om socialt vanskelige unge og der kan være tale om personer, hvor man ikke med mening kan forlange, at de skal aktiveres f.eks. p.g.a. personligheds-mæssige problemer. Der vil altid være en gruppe af mennesker (som ikke kan få pension), der ikke vil kunne komme til at forsøge sig selv gennem eget arbejde. Da de derfor ikke kan forsøge sig selv vil de i dag være berettiget til hjælp. Det nye er imidlertid, at man i lovforslaget stiller et aktiveringskrav til alle. Konsekvensen vil derfor være, at personer der ikke kan forsøge sig selv vil få afslag på hjælp be-